

УДК 027.54(477-25)НБУВ:021:[316.77:004.7]

Олена Яковенко,

<https://orcid.org/0000-0002-7688-6173>,
кандидатка історичних наук,
завідувачка відділу теорії та історії бібліотечної справи,
Інститут бібліотекознавства,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)
просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: yakovenko@nbuv.gov.ua

Людмила Рудицька,

<https://orcid.org/0000-0003-1337-6819>,
молодша наукова співробітниця відділу теорії та історії бібліотечної справи,
Інститут бібліотекознавства,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)
просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: rudickal@ukr.net

Крістіна Бінківська,

<https://orcid.org/0009-0006-3444-2570>,
бібліотекарка I категорії відділу науково-методичної роботи,
Інститут бібліотекознавства,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)
просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: krbinkivska.fshn22@kubg.edu.ua

Зарміна Заріфі,

<https://orcid.org/0009-0000-8616-1478>,
бібліотекарка I категорії відділу науково-методичної роботи,
Інститут бібліотекознавства,
Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (м. Київ, Україна)
просп. Голосіївський, 3, Київ, 03039, Україна
e-mail: zarminaz91@gmail.com

**ОРГАНІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ
ЗАСОБАМИ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМУНІКАЦІЇ**

Мета статті – розкрити актуальні аспекти організації заходів, які проводяться в науковій бібліотеці засобами електронної комунікації, визначити роль цих заходів у забезпеченні доступу користувачів до національної наукової та культурної спадщини, розвитку наукової комунікації професійно-діяльнісного середовища, репрезентувати значущі науково-організаційні, науково-методичні, навчальні

**О. Яковенко, Л. Рудицька,
К. Бінківська, З. Заріфі.**

Організація заходів наукової бібліотеки
засобами електронної комунікації

заходи Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, окреслити тематику цих заходів. **Методологічна основа.** Досягненню поставленої мети сприяло використання історико-системного, логічного, аналітико-оглядового методів дослідження. **Наукова новизна.** Висвітлено сучасні підходи до організації у бібліотеці науково-організаційних, науково-методичних, навчальних заходів засобами електронної комунікації задля сприяння активному науковому діалогу, обміну досвідом при проведенні наукових досліджень, підвищення кваліфікації бібліотечних фахівців та інформаційної грамотності користувачів. **Висновки.** Науково-організаційні, науково-методичні, навчальні заходи різноманітної тематики Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського відкривають нові можливості для проведення наукових досліджень, розвитку професійної комунікації, поширення бібліотечних інновацій, залучення нових користувачів, надання продуктів і послуг у віддаленому доступі, покращення репутації бібліотеки як передової установи в галузі популяризації наукової та культурної спадщини України. Організація заходів засобами електронної комунікації дає змогу бібліотекам динамічно реагувати на потреби своєї аудиторії, об'єднуючи учасників із різних країн без необхідності їхньої фізичної присутності на пропонувані заходах. Це створює унікальні можливості для взаємодії між учасниками електронної комунікації, сприяє залученню провідних експертів і спеціалістів до участі в цих заходах.

Ключові слова: електронна комунікація, організація бібліотечних заходів, наукова конференція, бібліотекознавчі студії, семінари, лекції, наукова бібліотека, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

Актуальність теми дослідження. За сучасних умов розвитку інформаційного суспільства в Україні відбувається подальше поглиблення трансформаційних процесів діяльності наукової бібліотеки, зміцнюється її роль як суб'єкта електронної комунікації. Ефективному поширенню знань, висвітленню результатів наукових досліджень, розвитку співпраці, обміну досвідом між учасниками національних і міжнародних наукових спільнот, закладів освіти сприяють бібліотечні науково-організаційні, науково-методичні, навчальні заходи. Стрімкий технологічний розвиток, діджиталізація знань спонукають сучасні бібліотеки акцентувати на організації цих заходів із застосуванням засобів електронної комунікації задля забезпечення максимальної доступності наукової інформації, підтримання зв'язку й обміну даними в режимі реального часу. Організація заходів в онлайн-форматі дає змогу бібліотекам динамічно реагувати на потреби своєї аудиторії, об'єднуючи учасників із різних країн без необхідності їхньої фізичної присутності на пропонувані заходах. Це створює унікальні можливості для взаємодії між учасниками електронної

комунікації, сприяє залученню провідних експертів і спеціалістів з усього світу до участі в цих заходах.

Аналіз досліджень і публікацій. Питання вдосконалення управлінсько-організаційного, науково-методичного забезпечення наукової діяльності розглядаються в публікаціях О. М. Василенко [1]. Серед публікацій, у яких висвітлюється роль електронних засобів комунікації в контексті дистанційного бібліотечного сервісу, варто згадати доробок Т. М. Коваль і Л. О. Туровської [5; 7]. Кількісно-якісний спектр проведених, починаючи з 1991 р., у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського (далі – НБУВ) Міжнародних наукових конференцій та інших заходів висвітлено в публікації М. В. Іванової [3]. Під час дослідження використано звітні документи, матеріали програм Міжнародних наукових конференцій, бібліотекознавчих студій, інформацію з вебсайту про заходи різного тематичного спрямування, які проводилися в НБУВ [4; 6; 8].

Мета статті – розкрити актуальні аспекти організації заходів, які проводяться в науковій бібліотеці засобами електронної комунікації, визначити роль цих заходів у забезпеченні доступу користувачів до національної наукової та культурної спадщини, розвитку наукової комунікації професійно-діяльнісного середовища, репрезентувати значущі науково-організаційні, науково-методичні, навчальні заходи Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, окреслити тематику цих заходів.

Виклад основного матеріалу. Одним із ключових учасників електронної комунікації в науково-інформаційному просторі України є НБУВ, яка відіграє значну роль у збереженні й популяризації національного культурного надбання, забезпеченні доступу до наукової спадщини, а також створенні умов для активного наукового діалогу й співпраці. Бібліотека активно впроваджує сучасні інформаційно-комунікаційні технології, зміцнює віртуальні комунікаційні зв'язки, розвиває електронні сервіси, що сприяє зручному й швидкому доступу до наукової інформації. НБУВ є не тільки найбільшим бібліотечно-інформаційним центром країни, який обслуговує користувачів різних категорій, а й науковою установою, де працюють шість науково-дослідних інститутів – Інститут бібліотекознавства, Інститут рукопису, Інститут архівознавства, Інститут біографічних досліджень, Інститут книгознавства, Інститут інформаційних технологій, три інформаційно-аналітичні підрозділи – Фонд Президентів України, Служба інформаційно-аналітичного забезпечення, Національна юридична бібліотека. Кожний із цих структурних підрозділів НБУВ розробляє наукові

теми, має свої завдання та аудиторію користувачів, організовує заходи на відповідну тематику. У бібліотеці проходять різні науково-організаційні, науково-методичні, навчальні, соціокультурні заходи: конференції, круглі столи, наукові читання, студії, семінари, презентації, виставки, лекції тощо. Найпопулярнішими формами цих заходів є наукові конференції, семінари, лекції, які останнім часом усе частіше проводяться онлайн або у змішаному форматі.

Однією з основних цілей НБУВ є презентація та популяризація власних електронних продуктів і послуг. За допомогою ефективних інструментів електронної комунікації бібліотека забезпечує зручний та швидкий доступ до власних цінних ресурсів для різних категорій користувачів, а також сприяє інноваційним процесам у бібліотечному професійно-діяльнісному середовищі [1; 5; 7].

Ще одним важливим аспектом ролі електронної комунікації в діяльності НБУВ є можливість плідного контактування з віддаленими користувачами, залучення нових користувачів і співтовариств до кола бібліотечного електронного читання, організація тренінгів, вебінарів для підвищення рівня професіоналізму працівників, інформаційної грамотності користувачів, залучення до наукової роботи спеціалістів з різних галузей, студентів і громадськості.

Ефективна електронна комунікація також допомагає НБУВ покращити власний імідж. Активне застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та накопичення електронних ресурсів допомагає привернути увагу іноземних науковців і дослідників, що збільшує можливості міжнародного співробітництва й обміну знаннями.

Не менш важливим аспектом є посилення конкурентоспроможності НБУВ і збереження її суспільного призначення. Завдяки ефективній електронній комунікації створюються умови для того, щоб бібліотечні інформаційні ресурси, продукти й послуги були максимально затребуваними й корисними. Значною мірою це стосується й організації науково-організаційних, науково-методичних і навчальних заходів.

НБУВ проводить велику кількість заходів, зокрема міжнародного рівня, присвячених різним подіям світового й всеукраїнського значення. Зокрема, за часів відновлення незалежності України відбувалися такі заходи, як: «Читання академіка В. І. Вернадського», міжнародні наукові конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація», «День слов'янської писемності й культури» та інші, які вже стали візитівкою бібліотеки [3].

«Читання академіка В. І. Вернадського» проводяться з 1991 р. Вони присвячені пам'яті цього видатного науковця-мислителя, основоположника теорії біосфери й ноосфери, засновника Української академії наук і Національної бібліотеки Української держави в м. Києві. Тематика читань розкриває актуальні питання сьогодення в галузі філософії, природознавства, геохімії.

1991 р. проводилася республіканська наукова конференція «Бібліотека – Інформатизація – Наука». З 1993 р. конференція стала міжнародною, організовується в НБУВ щорічно, 2015 р. отримала назву «Бібліотека. Наука. Комунікація». Тематика цього заходу присвячується актуальним питанням бібліотечної науки й подіям, які відбуваються в бібліотечній практиці, зокрема обговоренню антропологічних аспектів науки й техніки, розв'язанню найгостріших проблем у бібліотечній галузі; об'єднанню зусиль науковців і практиків у вирішенні актуальних питань щодо розвитку бібліотечно-інформаційного потенціалу в умовах цифровізації, традиційних та інноваційних напрямів у діяльності бібліотек; оприлюдненню результатів наукових пошуків; розробленню рекомендацій та пропозицій щодо вдосконалення діяльності сучасних бібліотек тощо. Організаторами конференції є Інститут бібліотекознавства, Інформаційно-бібліотечна рада Національної академії наук України, Асоціація бібліотек України, Рада директорів наукових бібліотек та інформаційних центрів академії наук – членів Міжнародної асоціації академії наук.

До участі в конференції запрошуються науковці й спеціалісти бібліотек, архівів, музеїв, видавництв, інформаційних підрозділів установ і громадських організацій, представники органів державної влади й місцевого самоврядування, аспіранти, студенти, користувачі.

Робота конференції передбачає засідання секцій, семінарів, круглих столів. Крім того, до уваги учасників конференцій пропонуються книжкові й електронні виставки. Наприклад, Інститут бібліотекознавства в межах конференції щорічно готує тематичні виставки, зокрема: «Національний науковий бібліотечно-інформаційний комплекс: напрями та пріоритети стратегічного розвитку», «Сучасна бібліотека: інноваційні трансформації ресурсів і послуг», «Наукові бібліотеки у цифрову епоху» та інші.

Традиційно конференцію відкриває генеральний директор НБУВ. Так, у своїй доповіді, присвяченій 30-річчю незалежності України та досягненням бібліотеки за цей період, на Міжнародній науковій конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Від управління ресурсами – до управління

знаннями», яка відбулася 5 жовтня 2021 р., у зверненні до учасників генеральний директор НБУВ, доктор історичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії наук України, заслужений діяч науки і техніки України Любов Андріївна Дубровіна відзначила, що «ці конференції мають важливе значення ще й тому, що вони об'єднують колег, надають нового сенсу роботі, відкривають цікаві перспективи» [2].

Унаслідок карантину, який було запроваджено в Україні з березня 2020 р. задля запобігання поширенню інфекційного захворювання, викликаного коронавірусною інфекцією COVID-19, відбулася переорієнтація діяльності багатьох установ, зокрема, бібліотек на новий формат – дистанційний. Відбулися зміни і в організації науково-інформаційних заходів НБУВ – 2020 р. конференцію довелося переформувати з очного в онлайн-формат. З 2021 р. формат участі в ній має змішану форму – багато учасників заходу прибувають особисто, інші беруть участь онлайн.

Досвід проведення онлайн-конференцій під час пандемії COVID-19 дав змогу її учасникам швидше адаптуватися до дистанційного формату під час введення в дію в Україні воєнного стану через російську агресію. До участі в конференції, крім вітчизняних, долучаються онлайн і фахівці з інших країн світу. Про популярність конференції свідчить статистика: за останні три роки у її роботі взяло участь близько 800 учасників, заявлено понад 700 доповідей, матеріали яких оприлюднюються на вебпорталі установи, повністю відповідають тематиці конференції, мають наукове й прикладне значення.

2004 р. у НБУВ було проведено першу міжнародну наукову конференцію «Слов'янські культури XIX–XX століття: стан і перспективи розвитку», приурочену до Дня слов'янської писемності й культури. З того часу конференція відбувається щорічно. Тематика цього заходу присвячується питанням етносоціального й етнокультурного розвитку Київської Русі, національних слов'янських культур, славістики, слов'янознавства тощо. Останніми роками захід також відбувається у змішаному форматі.

НБУВ приділяє значну увагу й проведенню заходів щодо обміну досвідом між молодими спеціалістами. 2010 р. відбулася Перша міжнародна наукова конференція молодих науковців «Дослідник і віртуальне середовище», організатори якої – Рада молодих учених НБУВ, Комісія по роботі з науковою молоддю при вченій раді НБУВ, Фонд Президентів України, Інститут бібліотекознавства. Ця наукова конференція

проходила в бібліотеці щорічно до 2015 р. і висвітлювала актуальні питання участі молоді в розвитку соціокомунікаційної галузі, інноваційній діяльності, модернізації науково-інформаційного простору тощо.

Отже, науково-організаційні заходи НБУВ присвячені різним аспектам діяльності наукової бібліотеки, сприяють активному науковому діалогу в процесі науково-дослідної роботи, мають велике наукове й прикладне значення.

Кожний із наукових структурних підрозділів НБУВ розробляє наукові теми й організовує науково-інформаційні заходи своєї тематики, які сприяють поширенню знань, висвітленню результатів наукових досліджень, підвищенню кваліфікації бібліотечних працівників і користувачів, розвитку співпраці, обміну досвідом між учасниками наукових спільнот. Зокрема, активну науково-організаційну, науково-методичну, науково-інформаційну роботу здійснює Інститут бібліотекознавства НБУВ. З 2015 р. він щорічно запрошує бібліотечних фахівців, викладачів профільних закладів вищої освіти, користувачів на Бібліотекознавчі студії, присвячені пам'яті колишнього директора Інституту, доктора історичних наук, професора, члена Академії наук вищої освіти України, члена-кореспондента Міжнародної академії інформатизації Михайла Семеновича Слободяника (1949–2015) – відомого українського бібліотекознавця, документознавця, бібліографознавця, педагога.

9 грудня 2015 р. у НБУВ відбулися Перші бібліотекознавчі студії, на які зібралися бібліотекознавці, колеги, учні й послідовники непересічного вітчизняного науковця, діяльність якого була тісно пов'язана з НБУВ, де він з 1986 р. працював на посаді завідувача відділу бібліотекознавства, а 1992 р. очолив відновлений у структурі НБУВ Інститут бібліотекознавства. Учасники заходу ділилися незабутніми спогадами спільної з М. С. Слободяником творчої праці на ниві розбудови НБУВ, висловили сподівання, що вже в форматі бібліотекознавчих студій ці заходи стануть традиційними й дадуть новий поштовх для обговорення великого комплексу наукових проблем сучасного бібліотекознавства, стануть ефективним майданчиком продукування нових ідей та стратегічних проєктів для вітчизняної бібліотечно-інформаційної галузі.

До участі в Других бібліотекознавчих студіях, які відбулися 2016 р., було заявлено вже 18 доповідей, усі вони були опубліковані у збірнику матеріалів.

До роботи Третіх бібліотекознавчих студіях (2017), крім організатора –

Інституту бібліотекознавства НБУВ, – долучилися дослідники й спеціалісти з різних наукових установ, зокрема: Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, Національної бібліотеки України для дітей, Національної історичної бібліотеки України, Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Київського університету імені Бориса Грінченка, Українського інституту науково-технічної експертизи та інформації, Малої академії наук, Харківської державної академії культури, Європейського університету, Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки Національної академії аграрних наук України, Державної науково-технічної бібліотеки України, Державної бібліотеки України для юнацтва та інші.

Четверті й П'яті бібліотекознавчі студії відбулися на базі Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого. Захід організований спільними зусиллями Інституту бібліотекознавства НБУВ, Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, Київського університету імені Бориса Грінченка, Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. Тема заходу Четвертих студій (2018) – «Бібліотека й документ у контексті часу». На П'ятих студіях (2019) розглядалися питання розвитку бібліотек в епоху трансформації.

2020 р. НБУВ організувала Шості бібліотекознавчі студії, присвячені питанням історії, методології, розроблення та впровадження наукових проєктів у галузі українського бібліотекознавства. Через пандемію COVID-19 студії вперше проводилися в форматі онлайн.

«Розвиток бібліотечно-інформаційного комплексу в контексті сучасних досліджень» – під такою назвою 21 грудня 2021 р. у режимі онлайн на платформі Google Meet відбулися Сьомі бібліотекознавчі студії.

На Восьмих бібліотекознавчих студіях 2022 р., які також проводилися у режимі онлайн, розглядалися питання розвитку бібліотечної науки, освіти й практики в умовах цифровізації комунікацій.

Щорічні засідання Бібліотекознавчих студій традиційно проводять директор Інституту бібліотекознавства НБУВ, кандидат історичних наук О. М. Василенко й завідувач відділу Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, кандидат історичних наук, доцент О. Г. Кириленко. Інформаційну підтримку надають періодичні видання «Бібліотечний вісник», «Бібліотечна планета», «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія». Упродовж усього періоду проведення Бібліотекознавчих студій, присвячених пам'яті М. С. Слободяника, анонси й інформація про

організовані заходи розміщувалися на вебсайті НБУВ у рубриках «Семінари», «Студії М. С. Слободяника».

Отже, цей захід об'єднує науковців і бібліотекарів-практиків навколо актуальних напрямів функціонування бібліотечної справи України в умовах цифровізації комунікацій; розв'язання актуальних питань бібліотечно-інформаційного комплексу в контексті сучасних досліджень і висвітлення наукового доробку М. С. Слободяника; підготовки фахівців бібліотечно-інформаційної галузі; розвитку бібліотекознавчих досліджень під час несприятливих зовнішніх впливів і чинників тощо.

НБУВ активно співпрацює з адміністративними органами, різними установами галузі культури, освіти, громадськими організаціями. Так, 2021 р. бібліотека взяла участь у X Міжнародному фестивалі «Книжковий Арсенал». Низку онлайн- і офлайн-заходів за участі співробітників НБУВ було заплановано на 23–24 червня, – у межах проєкту «Книжковий Арсенал у твоєї бібліотеці» (фокус-тема «Оптимісти Скептики»). Заплановані заходи відбулися завдяки спільному проєкту Книжкового Арсеналу й Української бібліотечної асоціації. Частина подій проходила в приміщенні бібліотеки, одночасно учасники й гості могли долучитися до традиційної локації експозицій фестивалю завдяки онлайн-зв'язку. До заходів приєдналися відвідувачі НБУВ і колеги з інших бібліотек у онлайн-форматі на платформі Zoom [4].

Фестивальні заходи супроводжувалися презентаціями книг авторів і творчих колективів, виставок документів. Про нові наукові видання бібліотеки розповіли співробітники Інституту бібліотекознавства, Інституту біографічних досліджень, Інституту рукопису, Інституту архівознавства, Інституту інформаційних технологій, Інституту книгознавства НБУВ.

Під час заходу було презентовано «Електронну книжкову вітрину нових надходжень до фондів НБУВ», започатковану в НБУВ у лютому 2020 р. Це – мультимедійний бібліографічний продукт, який містить спеціально підібраний та упорядкований масив електронних документів, він розкриває нові інформаційні ресурси з метою рекомендації користувачам для використання. Було наведено приклад типової електронної виставки нових надходжень до бібліотеки, визначено критерії, за якими така виставка розроблена, її завдання, технологічний процес організації, узагальнено основні властивості електронних вітрин нових надходжень до фонду НБУВ.

На заході було здійснено науково-інформаційний огляд «Книжкові виставки НБУВ. Електронні книжкові виставки. Мистецькі виставки НБУВ»,

зокрема, «Україна і сьогодні», «Видатні українці», «Інтелектуальна еліта», «Наукові установи НАН України», «3 історії наукових ідей», «Книжкові колекції НБУВ», «Етнокультурні регіони України», «Науково-освітні виставки», «Видавництва України». Підкреслено, що Книжковий Арсенал – це інтелектуальна подія України, де розвиваються та взаємодіють книжкова, літературна, мистецька сцени, втілюються спільні якісні, актуальні й інноваційні проєкти. До уваги відвідувачів НБУВ було також розгорнуто експозицію картин культурно-мистецького проєкту «Артвізитівка Києва». На виставці було представлено 60 картин 30-ти київських художників. Організатори проєкту співпрацювали з відділом у справах молоді та спорту Голосіївської районної державної адміністрації в м. Києві й громадським об'єднанням «Жінки майбутнього».

Наприкінці дня всі зацікавлені змогли долучитися онлайн до церемонії відкриття фестивалю на території Книжкового Арсеналу й нагородження переможців конкурсу «Найкращий книжковий дизайн-2021».

Через технічні причини, пов'язані з відсутністю інтернет-зв'язку в НБУВ, заплановані на 24 червня 2021 р. заходи Книжкового Арсеналу не відбулися. Однак круглий стіл «Книга на перехрестях спілкування» з обговорення співробітниками НБУВ і запрошеними учасниками феномену книги як каналу комунікації, пам'ятки матеріальної культури, мистецтва, духовної спадщини, суб'єкта спілкування у взаєминах «читач» – «книга», запланований у змішаному форматі, було перенесено й проведено у межах Міжнародної наукової конференції НБУВ «Бібліотека. Наука. Комунікація» (2021).

Проведення таких спільних заходів сприяє активному діалогу, обміну досвідом між організаторами, підвищенню кваліфікації бібліотечних фахівців та інших учасників системи наукових комунікацій в умовах розвитку інформаційного суспільства та суспільства знань.

Крім щорічних заходів Інститут бібліотекознавства НБУВ організовує науково-методичні й навчальні заходи різної тематики, такі як семінари, лекції, більшість з яких останніми роками проводиться онлайн або у змішаному форматі. Зокрема, відповідно до передбачених планом «Заходів з підвищення кваліфікації співробітників Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського і мережі бібліотек наукових установ НАН України» у квітні 2021 р. в онлайн-форматі було проведено семінар «Сучасна предметна каталогізація в наукових бібліотеках: теоретичні й практичні аспекти», на якому розглянуто низку важливих аспектів означеної тематики:

предметні рубрики, вимоги до авторитетних предметних даних, практика предметної каталогізації в Україні тощо. У квітні й червні 2022 р. – онлайн-семінари для науковців «Наукова стаття як основний вид наукової публікації: вимоги, структура, підходи до написання», «Електронні інструменти в підготовці наукових публікацій». У березні 2023 р. відбувся вебінар «Еволюція стандартів каталогізації: від 91 правила Британської бібліотеки (1841) до RDA».

Серед навчальних заходів, організованих Інститутом бібліотекознавства, – лекції на тему «Підготовка дослідницького проекту та презентація результатів наукових досліджень» (травень 2023 р.) і «Апробація та публікація результатів наукових досліджень» (червень 2023 р.), підготовлені з метою поглиблення, узагальнення, удосконалення знань студентами, аспірантами, науковими працівниками й іншими учасниками науково-освітнього процесу.

Під час організації цих лекцій інтерактивний зв'язок між бібліотечними фахівцями й учасниками заходів здійснювали фахівці Інституту бібліотекознавства з використанням Google Forms – зручного інструменту, за допомогою якого респонденти долучилися до реєстрації на захід, висловили свої очікування щодо його проведення.

Програмно-технологічні можливості Google Forms дали змогу отримувати вихідні форми зі статистичними розподілами записів за значенням конкретного елемента, багаторазово звертатися до отриманих даних, порівнювати різні характеристики в затребуваних аспектах, відслідковувати професійний склад, особисті дані користувачів, побажання щодо отримання сертифікату.

За результатами реєстрації на запитання «Ваші очікування від заходу?» респонденти переважно сподівалися отримати нові теоретичні знання, які в подальшому будуть використані ними на практичному досвіді, закріпити раніше набуті навички дослідницької роботи, отримати корисну інформацію, орієнтири й поради щодо ефективної апробації результатів наукових досліджень, підвищити рівень кваліфікації тощо.

Популярність і ефективність лекцій підкреслила статистика цих заходів: серед понад 110 учасників, які зареєструвалися на обидва заходи, близько 2/3 становили студенти й аспіранти, присутніми були й викладачі, працівники різних бібліотек, освітніх і наукових установ України: НБУВ, Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого, Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України, Інституту

електрозварювання імені Є. О. Патона НАН України, Київського університету імені Бориса Грінченка, Київського міжнародного університету, Київського національного університету культури і мистецтв, Національного університету харчових технологій, Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, Софіївсько-Борщагівського ліцею, Музею історії м. Києва.

Після отримання реєстраційних даних, організаторами лекцій було розіслано листи учасникам з інструкціями й покликаннями на платформу Zoom, де лекції відбувалися в режимі онлайн. Використання платформи дало змогу забезпечити взаємодію між лекторами і учасниками за допомогою вебконференцій, чату, можливості ділитися екраном для презентацій.

Важливим елементом організації лекцій була попередня репетиція заходу між організаторами. Це дало змогу познайомитися з платформою Zoom, перевірити її функціональність, переконатися в якості зв'язку, розумінні процесу проведення лекцій. Репетиція допомогла впевнитися, що всі необхідні налаштування встановлені, і учасники отримають якісний та безперебійний зв'язок під час проведення заходу, що дало змогу зменшити вірогідність технічних проблем і непорозумінь.

За декілька днів до лекцій на вебсайті НБУВ було опубліковано анонси подій, які містили дати заходів і покликання на реєстрацію. Під час проведення обох лекцій організатори слідкували за якістю зв'язку між лектором і слухачами, створювали запис, надавали слово учасникам для запитань, слідкували за підключенням відвідувачів до онлайн-зустрічі задля подальшого створення сертифікатів про участь у заході.

Іменні сертифікати учасників було створено на платформі Canva, з дотримання символіки НБУВ, підписом генерального директора, зазначенням назви, дати проведення заходу, прізвищем лектора (В. В. Добровольська). По завершенню лекцій учасники отримали електронну версію сертифікатів на адресу зазначеної при реєстрації електронної пошти. Це дало змогу зберегти й додати сертифікати до свого професійного портфоліо або використовувати їх для звітності. Сертифікати учасників підтверджували їхню активну участь у лекціях і свідчили про зацікавленість відвідувачів цими заходами. Така практика також мотивувала учасників брати участь у подібних заходах, долучатися до професійної спільноти, продовжувати отримувати нові знання та навички.

За бажанням учасники могли отримати записи заходів, що дало їм змогу

у будь-який час звертатися до наданої інформації та використовувати її з науковою або освітньою метою.

Під час першої лекції – «Підготовка дослідницького проекту та презентація результатів наукових досліджень» – було акцентовано увагу слухачів на підготовці здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти й наукових установах, зауважено, що підготовка в аспірантурі (ад'юнктурі) чи докторантурі передбачає виконання особою відповідної освітньо-наукової або наукової програми закладу вищої освіти (наукової установи), формує у аспірантів відповідно до Національної рамки кваліфікацій певні компетентності [8].

На лекції «Апробація та публікація результатів наукових досліджень» зазначено, що науковий доробок науковця становлять опубліковані праці, які представлені як: тези, доповіді, статті, монографії, розділи книг тощо. Лектор наголосила, що для науковця важливо досконало володіти методикою підготовки праць до публікації та знати процедуру й можливості, де і як їх опублікувати. Саме за посередництва наукових праць означених видів відбувається презентація результатів досліджень, їхнє оприлюднення, що зобов'язує науковця до логічності їхньої побудови, високої вимогливості до форми, стилю, мови [6].

Переважна більшість слухачів залишилися задоволеними результатами проведених лекцій. Респонденти висловили вдячність співробітникам бібліотеки за організацію заходів, наприкінці побажали успіхів і висловили бажання брати участь у таких заходах і надалі.

Висока результативність проведення в НБУВ заходів різної тематики у офлайн, онлайн і змішаному форматах має позитивну динаміку. Аналізування отриманих відомостей про проведення та участь користувачів у цих заходах дають змогу сформулювати пріоритетні завдання щодо підвищення ефективності їх організації. З-поміж цих завдань: розширення репертуару, тематики заходів; систематичне інформування про них користувачів; підвищення професіоналізму бібліотечних працівників у проведенні наступних заходів.

У подальшому науково-організаційні, науково-методичні, навчальні заходи мають відповідати стрімкому технічному розвитку. Сучасне мислення користувачів вимагає контактного двостороннього діалогу, динамічних демонстрацій та нових форматів комунікації. Нині в мережі «Інтернет» існує багато сервісів, таких, як: Microsoft Teams (надає віртуальні зустрічі, чат, спільну роботу над документами й інші можливості), Skype

(додаток для відеоконференцій та голосового спілкування), Adobe Spar (інструмент для створення візуального контенту), SurveyMonkey (додаток для створення опитувань і анкет) та багатьох інших, які доцільно вивчати й використовувати бібліотечним фахівцям з метою організації заходів і виконання різних завдань, залежно від потреб аудиторії.

Висновки. В умовах інформаційного суспільства поміж пріоритетних стратегій розвитку наукових бібліотек особлива увага приділяється посиленню їхньої ролі як провідних соціальних інституцій, які пропонують суспільству різні види інноваційних бібліотечних продуктів і послуг, забезпечують широкий інформаційний супровід наукових досліджень, продукують електронні ресурси, активно застосовують засоби електронної комунікації у своїй діяльності, зокрема для організації та проведення бібліотечних заходів.

Сучасні бібліотеки роблять особливий акцент на організацію науково-організаційних, науково-методичних, науково-інформаційних, навчальних заходів в електронному форматі, що дає змогу динамічно реагувати на потреби своєї аудиторії; підтримувати зв'язок з науковою спільнотою в усіх куточках світу; сприяти обміну ідеями, новітніми відкриттями й дослідницькими результатами; залучати провідних міжнародних експертів і спеціалістів до обговорень; забезпечувати максимальну доступність користувачів до бібліотечних ресурсів і послуг в умовах стрімкого технологічного розвитку та діджиталізації знань; створювати умови контактного багатостороннього спілкування, динамічних демонстрацій та нових форматів комунікації.

НБУВ проводить велику кількість науково-організаційних, науково-методичних, навчальних заходів різноманітної тематики, які відкривають нові можливості для проведення наукових досліджень, розвитку професійної комунікації, поширення бібліотечних інновацій, залучення нових користувачів, надання продуктів і послуг у віддаленому доступі, покращення репутації бібліотеки як передової установи в галузі популяризації наукової та культурної спадщини України.

Список використаних джерел

1. Василенко О. Проблеми наукової комунікації професійного середовища у бібліотекознавчих проєктах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. *Бібліотечний вісник*. 2021. № 3. С. 22–38.
2. Від управління ресурсами – до управління знаннями. URL <http://www.nbuv.gov.ua/node/5701>.

3. Іванова М. В. Міжнародні наукові конференції в Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського: 30-річна історія. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Від управління ресурсами – до управління знаннями* : матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Київ, 5–7 жовтня 2021 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2021. С. 68–72.

4. Книжковий Арсенал в НБУВ: зустрічі й відкриття. URL <http://www.nbuv.gov.ua/node/5564>.

5. Коваль Т. Електронні засоби наукових комунікацій в контексті дистанційного бібліотечного сервісу / Т. Коваль, Л. Туровська. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2021. Вип. 62. С. 84–98. DOI: <https://doi.org/10.15407/np.62.084>.

6. Оптимально презентувати результати наукових досліджень. URL <http://www.nbuv.gov.ua/node/6195>.

7. Туровська Л. О. Електронні засоби наукових комунікацій у контексті дистанційного бібліотечного обслуговування. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Розвиток бібліотечно-інформаційного потенціалу в умовах цифровізації* : матеріали Міжнар. наук. конф. (м. Київ, 6–8 жовтня 2020 р.) / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2020. С. 124–127.

8. Як підготувати й презентувати дослідницький проєкт. URL <http://www.nbuv.gov.ua/node/6180> (дата звернення : 10.09.2023 р.).

References

1. Vasilenko, O. (2021). Problemy naukovoї komunikatsii profesiinoho seredovyscha u bibliotekoznavchyykh proiektakh Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho [Problems of scientific communication of the professional environment in library science projects of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine]. *Bibliotechnyi Visnyk*, 3, 22-38. [In Ukrainian].

2. Vid upravlinnja resursamy do upravlinnja znannjamy [From resource management to knowledge management]. Retrieved from <http://www.nbuv.gov.ua/node/5701>. [In Ukrainian].

3. Ivanova, M. V. (2021, October 5-7). Mizhnarodni naukovі konferencii v Natsionalnii bibliotetsi Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho: 30-richna istorija [In-ternational scientific conferences in the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine: 30-year history]. In *Library. Science. Communication. From resource management to knowledge management: Proceedings of the International Scientific Conference* (pp. 68-72). V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

4. Knyzhkovyi Arsenal v NBUV: zustrichi y vidkryttia [Book Arsenal at VNLU: meetings and openings]. Retrieved from <http://www.nbuv.gov.ua/node/5564>. [In Ukrainian].

5. Koval, T., & Turovska, L. (2021). Elektronni zasoby naukovykh komunikatsii v konteksti dystantsiinoho bibliotechnoho servisu [Electronic means of scientific communication in the context of remote library service]. *Academic Papers of Vernadsky*

National Library of Ukraine, 62, 84-98. DOI: <https://doi.org/10.15407/np.62.084>. [In Ukrainian].

6. Optymalno prezentuvaty rezultaty naukovykh doslidzhen [Optimally present the results of scientific research]. Retrieved from <http://www.nbuv.gov.ua/node/6195>. [In Ukrainian].

7. Turovska, L. O. (2020, October 6-8). Elektronni zasoby naukovykh komunikatsii u konteksti dystantsiinoho bibliotechnoho obsluhovuvannia [Electronic means of scientific communication in the context of remote library service]. *Library. Science. Communication. From resource management to knowledge management: Proceedings of the International Scientific Conference* (pp. 124-127), V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

8. Yak pidgotuvaty y prezentuvaty doslidnytskyi proiekt [How to prepare and present a research project]. Retrieved from <http://www.nbuv.gov.ua/node/6180>. [In Ukrainian].

Olena Yakovenko,

<https://orcid.org/0000-0002-7688-6173>,

Candidate of Historical Sciences,

Head of the Department of Theory and History of Library Science,

Institute of Library Science,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine),

Holosiivskyi Avenu, 3, Kyiv, 03039, Ukraine

e-mail: yakovenko@nbuv.gov.ua

Lyudmila Rudytska,

<https://orcid.org/0000-0003-1337-6819>,

Junior Research Associate,

Department of Theory and History of Library Science,

Institute of Library Science,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Holosiivskyi Avenu, 3, Kyiv, 03039, Ukraine

e-mail: rudickal@ukr.net

Kristina Binkivska,

<https://orcid.org/0009-0006-3444-2570>,

Librarian of the First Category,

Department of Theory and History of Library Science,

Institute of Library Science,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Holosiivskyi Avenu, 3, Kyiv, 03039, Ukraine

e-mail: krbinkivska.fshn22@kubg.edu.ua

Zarina Zarifi,

<https://orcid.org/0009-0000-8616-1478>,

Librarian of the First Category,

Department of Theory and History of Library Science,

Institute of Library Science,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

Holosiivskiy Avenu, 3, Kyiv, 03039, Ukraine

e-mail: zarminaz91@gmail.com

ORGANIZATION OF SCIENTIFIC LIBRARY EVENTS BY ELECTRONIC COMMUNICATIONS

The purpose of the article is reveal current aspects of the organization of events held in a scientific library by means of electronic communication, determine the role of these events in ensuring user access to the national scientific and cultural heritage, the development of scientific communication of the professional activity environment, present significant scientific and organizational, scientific and methodological, educational events of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine, determine the topics of these events. **Methodological basis.** The achievement of the set goals was facilitated by the use of historical-systemic, logical, analytical and review research methods. **Scientific novelty.** Modern approaches to organizing scientific-organizational, scientific-methodological, and training events in the library by means of electronic communication are highlighted to promote active scientific dialogue, exchange of experience in conducting scientific research, advanced training of library specialists and information literacy of users. **Conclusions.** Scientific and organizational, scientific and methodological, educational events on various topics of the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine open up new opportunities for conducting scientific research, developing professional communication, disseminating library innovations, attracting new users, providing products and services in remote access, improving the reputation of the library as a leading institution in the field of popularization of the scientific and cultural heritage of Ukraine. The organization of events through electronic communication allows libraries to dynamically respond to the needs of their audience, bringing together participants from different countries without the need for their physical presence at the proposed events. This creates unique opportunities for interaction between the participants of electronic communication, promotes the attraction of leading experts and specialists to participate in these events.

Keywords: electronic communication, organization of library events, scientific conference, library science studios, seminars, lectures, scientific library, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 27.10.2023 р.